

Міненко І.О.

студентка,

Київський університет імені Бориса Грінченка

ІСТОРІЯ ПЕЙЗАЖНОГО ЖАНРУ

Природа є найбагатша скарбниця, з якої видатні художники минулого і сучасності черпали натхнення для своїх художніх творів.

Пейзаж – жанр живопису, основним предметом якого є зображення природи, міст, архітектури. У своїх роботах художники-пейзажисти зображують гори, ліси, річки, озера, моря, села та ін. Деякі пейзажі мають ще окрему назву. Морський пейзаж зветься мариною, зображення мальовничих видів – ведуга, а пейзажі сучасних міст – урбаністичний.

Жанр пейзаж, як свідчить історія, виник досить давно. Ще в давні часи людей і тварин зображували в оточенні дерев, річок та трави. Та ці роботи ще не були справжніми пейзажами. Тривалий час цей жанр виконував другорядну роль в живописі.

Як самостійний жанр мистецтва він вперше з'явився в Китаї в VI столітті. Пейзажі в китайських художників були надзвичайно витонченими. Щоб створити таку картину, потрібно було мати глибокі знання і вміння. Китайські художники зображували добре відомі своєю красою краєвиди. Такий пейзаж потребував тривалого споглядання, створював особливий настрій. Картини середньовічного Китаю дуже поетично передають навколишній світ. Велична природа в цих роботах, виконаних в основному тушшю на шовку, постає як величезний всесвіт, який не має меж. Традиції китайського пейзажного живопису вплинули і на японське мистецтво.

У Європі пейзаж як окремий жанр з'явився набагато пізніше, ніж у Китаї та Японії. У період Середньовіччя, коли право на існування мали лише релігійні композиції, пейзаж трактувався живописцями як зображення довкілля, допоміжний, тобто як тло в портретах і сюжетних композиціях. Те ж саме відбувалося і в епоху Відродження. Лише через триста років пейзаж став самостійним жанром. Та при цьому художники змальовували природу прикрашаючи її. Намагалися зобразити її красивішою, ніж бачили.

Велику роль формуванні пейзажного живопису зіграли європейські мініатюристи. У середньовічній Франції при дворах герцогів Бургундських та Беррійських працювали талановиті ілюстратори брати Лімбург – творці чарівних мініатюр до годинника герцога Беррійського. Ці витончені та барвісті малюнки, що розповідають про пори року та

відповідні їм польові роботи та розваги, показують глядачеві природні ландшафти, виконані з майстерні для того часу передачею перспективи.

Яскраво виражений інтерес до пейзажу помітний живопису Ранняго Відродження. І хоча художники ще дуже невміло передають простір, захарашуючи його ландшафтними елементами, що не поєднуються один з одним за масштабом, багато картин свідчать про прагнення живописців досягти гармонійного та цілісного зображення природи та людини.

Найважливішу роль пейзажні мотиви почали грати в епоху Високого Відродження. Багато художників почали уважно вивчати природу. Відмовившись від звичної побудови просторових планів у вигляді лаштунків, нагромадження деталей, неузгоджених у масштабі, вони звернулися до наукових розробок у галузі лінійної перспективи. Тепер пейзаж, представлений як цілісна картина, стає найважливішим елементом мистецьких сюжетів. Так, у вітварних композиціях, до яких найчастіше зверталися живописці, ландшафт має вигляд сцени з людськими постатями на першому плані.

Незважаючи на такий явний прогрес, аж до XVI століття художники включали у свої твори пейзажні деталі лише як тло для релігійної сцени, жанрової композиції чи портрета. Найяскравішим прикладом є знаменитий портрет Мони Лізи, написаний Леонардо да Вінчі. Великий живописець із чудовою майстерністю передав на своєму полотні нерозривний зв'язок людини і природи, показав гармонію і красу. За спиною молодої жінки відкриваються безмежні простори всесвіту: гірські вершини, ліси, річки та моря. Цей величний ландшафт підтверджує думку, що людська особистість так само багатогранна і складна, як світ природи. Але досягнути численні таємниці навколишнього світу люди не в змозі, і це ніби підтверджує загадкова усмішка на вустах Джоконди.

Уже в XIX ст. художники почали зображувати навколишню природу такою, якою вона є. Французькі живописці почали малювати природу з натури, на відкритому повітрі – на пленері.

Розвиток пейзажного живопису в Україні пов'язаний із роботами Т. Шевченка (серія «Мальовнича Україна»). Красу України відтворили у своїх полотнах С. Васильківський, П. Левченко. Найкращі традиції реалістичного пейзажного мистецтва продовжили українські майстри С. Шишко, Т. Яблонська, І. Бокшай та ін.

У сучасному пейзажі художники перш за все намагаються передати свої думки та настрої. В Україні також дуже багато талановитих художників-пейзажистів. До їхнього числа належать такі митці: О. Шовкуненко, І. Айвазовський, А. Куїнджі та багато інших.

Поряд з Орловським, Світославським – найвидатнішими українськими пейзажистами останньої третини XIX – поч. XX ст. – успішно виступали в галузі пейзажного живопису М.І. Мурашко, Ткаченко М.С.

Список використаних джерел:

1. Krysina Gutowska-Dudek Krajowa Agencja Wydawnictwo Warszawa, 1982.
Krajowa Agencja Wydawnicza/RSW «Prasa-ksiazka-ruch».